

z dnia 1 lipca 1949 r.

o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Art. 1. Używane w ustawie określenia „ustawa emerytalna“ i „zaopatrzenie emerytalne“ oznaczają: ustawę z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 20, poz. 160, z 1935 r. Nr 85, poz. 521, z 1938 r. Nr 17, poz. 125, z 1939 r. Nr 28, poz. 183, z 1945 r. Nr 44, poz. 248, z 1946 r. Nr 13, poz. 83, z 1947 r. Nr 2, poz. 2) i zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emeryta, pensję wdowią, pensję sierocą), przewidziane w tej ustawie oraz w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 1934 r. o zaopatrzeniu emerytalnym prowizorycznych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 8, poz. 64 oraz z 1935 r. Nr 10, poz. 52).

Art. 2. W ustawie emerytalnej wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 60 dodaje się nowy ust. 4 w brzmieniu:

„4. Sierotami w rozumieniu ust. 1 są: dzieci z małżeństwa i przysposobione, dzieci pozamażeńskie, pasierby i dzieci ofiar wojny, przyjęte na wychowanie.“

2) w art. 69 skreśla się ust. 2.

Art. 3. W dekreście z dnia 10 grudnia 1946 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1947 r. Nr 2, poz. 2) skreśla się:

1) w art. 2:

a) w ust. 1 w pkt 1) wyrazy: „przepisów art. 6 i“ oraz pkt 2),

b) ust. 2,

2) art. 4.

Art. 4. Na zasadach, przewidzianych w art. 7 i 37 ust. 7 ustawy emerytalnej, zalicza się do wysługi

emerytalnej również okresy ubezpieczenia emerytalnego robotniczego.

Art. 5. 1. Pensję wdowie wypłaca się przez sześć miesięcy od daty powstania prawa do zaopatrzenia wdowiego. Po upływie tego okresu prawo do dalszego pobierania pensji wdowiej przysługuje wdowie lub zostaje przez nią odzyskane w przypadku, gdy:

- 1) utraciła na stałe co najmniej 66⁰/₁₀₀ zdolności do zarobkowania, albo
- 2) ukończyła 55 rok życia, albo
- 3) wychowuje dzieci, uprawnione do pensji sieroczej, a mianowicie: jeżeli wychowuje jedno dziecko — do czasu ukończenia przez nie siódmego roku życia, jeżeli wychowuje dwoje — przez czas posiadania przez nie uprawnień do pensji sieroczych, jeżeli zaś wychowuje troje lub więcej dzieci — bez ograniczenia w czasie.

2. Również bez ograniczenia w czasie wypłaca się pensję:

- 1) wdowom po zmarłych z przyczyn, wymienionych w art. 9 ust. 2 pkt 2 ustawy emerytalnej lub wskutek represyj, stosowanych przez okupanta albo wskutek aktów terrorystycznych wrogów demokratycznego ustroju Państwa Polskiego,
- 2) na wniosek Ministra Obrony Narodowej bądź Ministra Bezpieczeństwa Publicznego — wdowom po zawodowych wojskowych, bądź wdowom po funkcjonariuszach służby bezpieczeństwa publicznego, zmarłych z innych przyczyn, niż wymienione w pkt 1).

3. W stosunku do wdów, pobierających pensję wdowią w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, sześciomiesięczny okres, przewidziany w ust. 1, liczy się od pierwszego dnia najbliższego miesiąca po ogłoszeniu niniejszej ustawy.

Art. 6. W razie zawarcia powtórnego związku małżeńskiego wdowie nie przysługuje prawo do jednorazowej odprawy, przewidzianej w art. 74 ustawy emerytalnej, natomiast prawo do pensji wdowiej ulega zawieszeniu na czas trwania małżeństwa.

Art. 7. 1. Wypłata zaopatrzeń emerytalnych następuje od dnia powstania prawa do zaopatrzenia, najwyżej jednak na okres trzech miesięcy wstecz od dnia zgłoszenia roszczenia, jeżeli wypłata jest uzależniona od takiego zgłoszenia.

2. Przepis o wypłacie zaopatrzenia za trzy miesiące wstecz stosuje się odpowiednio w przypadku zgłoszenia roszczenia o wypłatę zaległych zaopatrzeń emerytalnych.

3. Minister Skarbu może czynić wyjątki od zasad, przewidzianych w ust. 1 i 2 w przypadkach, gdy opóźnienie w zgłoszeniu roszczenia pozostaje w związku ze skutkami wojny.

Art. 8. 1. Minister Skarbu w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami może przyznawać zasiłki posiadającym obywatelstwo polskie:

- 1) emerytom b. Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku oraz pozostałym po nich wdowom i sierotom,
- 2) emerytom b. Rzeszy Niemieckiej, autochtonom oraz pozostałym po nich wdowom i sierotom,
- 3) repatriowanym do Polski emerytom b. Rzeszy Niemieckiej i innych państw oraz pozostałym po nich wdowom i sierotom,
- 4) b. pracownikom b. Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku tudzież b. funkcjonariuszom b. Rzeszy Niemieckiej, autochtonom i repatriowanym, jak również repatriowanym b. funkcjonariuszom oraz

zawodowym wojskowym innych państw, jeżeli osoby te są trwale niezdolne do pracy zarobkowej lub przekroczyły 60 lat życia,

5) wdowom i sierotom po osobach, wymienionych w pkt 4).

2. Zasiłek może być przyznany również na dzieci emeryta lub b. funkcjonariusza (b. zawodowego wojskowego, b. pracownika).

3. Zasiłek może być przyznany, jeżeli abiegająca się o niego osoba nie pobiera innego zaopatrzenia z funduszy publicznych lub nie posiada innych środków utrzymania.

4. Zasiłki, przewidziane w ust. 1 pkt 1) i 3) — 5), przyznaje się od pierwszego dnia miesiąca następującego po zgłoszeniu wniosku o przyznanie zasiłku, nie wcześniej jednak niż od dnia 1 stycznia 1949 r.

5. Jeżeli osoba, pobierająca zasiłek, uzyska jakkolwiek inne zaopatrzenie z funduszy publicznych albo też inne środki utrzymania, wypłatę przyznanego zasiłku zawieszają się na czas pobierania zaopatrzenia lub posiadania środków utrzymania.

6. Przepisy art. 5 i 6 stosuje się odpowiednio do zasiłków, przyznanych wdowom po osobach, wymienionych w ust. 1.

Art. 9. Zasiłki, przyznane przed wejściem w życie niniejszej ustawy na podstawie art. 4 dekretu z dnia 10 grudnia 1946 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1947 r. Nr 2, poz. 2) — wypłaca się nadal z uwzględnieniem przepisów art. 8 ust. 5 i 6 oraz art. 10 niniejszej ustawy.

Art. 10. Upoważnia się Radę Ministrów do ustalenia w drodze rozporządzeń:

1) zasad zaszeregowania do odpowiednich grup uposażenia tych emerytowanych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którzy w służbie czynnej nie nabyli prawa do uposażenia, określonego w przepisach, obowiązujących po dniu 31 grudnia 1948 r.

2) wysokości, w jakiej będą wypłacane zaopatrzenia emerytalne oraz zasiłki, przewidziane w art. 8 i 9.

Art. 11. Zaopatrzenia, przyznane na podstawie ustawy z dnia 11 grudnia 1924 r. o zaopatrzeniu osób szczególnie zasłużonych oraz o wyjątkowym zaopatrzeniu, nie opartym na innych tytułach prawnych (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr 2, poz. 12, z 1930 r. Nr 17, poz. 122 i z 1932 r. Nr 109, poz. 898) — wypłaca się w minimalnej wysokości, ustalonej dla zaopatrzeń emerytalnych, jeżeli zaś chodzi o sieroty — w wysokości zasiłku rodzinnego we wszystkich przypadkach, w których przyznane zaopatrzenie nie dosięga tej wysokości.

Art. 12. 1. Osoby, którym nie służy prawo do zasiłku na dziecko w myśl przepisów o ubezpieczeniu rodzinnym, a które przed ogłoszeniem niniejszej ustawy otrzymywały dodatek na dziecko na podstawie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 7 maja 1947 r. o dodatkach przejściowych do zaopatrzeń emerytalnych (Dz. U. R. P. z 1947 r. Nr 41, poz. 201 i z 1948 r. Nr 35, poz. 244), jeżeli dziecko odpowiada warunkom, ustalonym w tymże rozporządzeniu — zachowują prawo do pobierania tego dodatku, poczynając od dnia 1 kwietnia 1949 r. jedynie w wysokości, obowiązującej do dnia 30 listopada 1948 r.

2. Zaopatrzenia sieroce, wypłacone w okresie od 1 stycznia 1949 r. do dnia ogłoszenia niniejszej ustawy w kwotach wyższych, aniżeli przypadające na podsta-

wie niniejszej ustawy i wydanych na jej podstawie rozporządzeń, uważa się za wypłacone zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Art. 13. Osoby, posiadające prawo do zaopatrzenia emerytalnego lub opartego na innym tytule prawnym (art. 11), mogą być pozbawione tego prawa w drodze orzeczenia komisji weryfikacyjnej lub utracić je w przypadkach, przewidzianych w niniejszej ustawie.

Art. 14. Weryfikacji powinny być poddane prawa emerytalne osób, co do których istnieje podejrzenie, że w okresie czasu między 1 września 1939 r. a 9 maja 1945 r. postępowały niełojalnie w stosunku do Rzeczypospolitej Polskiej i państw z nią sprzymierzonych, do społeczeństwa polskiego, poszczególnych obywateli polskich i obywateli państw z Rzeczpospolitą Polską sprzymierzonych oraz do osób narodowości przez rząd hitlerowski i jego sprzymierzeńców prześladowanych, a w szczególności:

- 1) działały bezpośrednio lub pośrednio na szkodę Rzeczypospolitej Polskiej, państw sprzymierzonych lub społeczeństwa polskiego,
- 2) działały na szkodę poszczególnych osób ze względu na ich przynależność do społeczeństwa polskiego, do państw z Rzeczpospolitą Polską sprzymierzonych lub do narodowości przez rząd hitlerowski bądź przez jego sprzymierzeńców prześladowanych,
- 3) będąc obywatelami polskimi, zgłosiły przynależność do narodowości niemieckiej lub przez okupanta uprzywilejowanej, do której nie należały do dnia 31 sierpnia 1939 r. albo też zgłosiły swoje pochodzenie niemieckie (Deutschstämmigkeit),
- 4) korzystały z uprawnień i przywilejów, udzielanych przez władze okupacyjne wyłącznie osobom narodowości niepolskiej.

Art. 15. Weryfikacji powinny być również poddane prawa emerytalne osób, co do których istnieje podejrzenie, że w okresie przed 1 września 1939 r. uprawiały lub popierały działalność antydemokratyczną lub działalność, przyczyniającą się do faszystacji życia w Polsce, a w szczególności:

- 1) stosowały bezprawną przemoc lub inne prześladowania wobec osób z powodu ich przekonań politycznych, narodowości, wyznania lub pochodzenia,
- 2) publicznie nawoływały do dokonywania czynów, określonych w pkt 1),
- 3) nadużywały władzy służbowej przez znęcanie się nad osobami, osadzonymi w miejscu odosobnienia, areszcie, więzieniu lub w zakładzie karnym z powodów, wymienionych w pkt 1),
- 4) nadużywały władzy służbowej przez nakazywanie lub zalecanie podwładnym popełniania czynów, określonych w pkt 1) — 3) albo przez pobłażanie podwładnym, którzy czynów takich dokonali,
- 5) uprawiały lub popierały działalność, zmierzającą do dyskryminacji obywateli z powodu ich przekonań politycznych, narodowości, wyznania lub pochodzenia.

Art. 16. Jeżeli okoliczności, wymienione w art. 14 i 15, zostały stwierdzone skazującym wyrokiem sądowym, utrata nabytych praw emerytalnych następuje z mocy samego prawa.

Art. 17. Weryfikacji mogą być poddane prawa emerytalne osób:

- 1) które na podstawie ustawy z dnia 6 maja 1945 r. o wyłączeniu ze społeczeństwa polskiego wrogich elementów (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 96, Nr 34, poz. 203, Nr 55, poz. 307, z 1946 r. Nr 11, poz. 73) złożyły deklarację wierności Narodowi i demokratycznemu Państwu Polskiemu i otrzymały zaświadczenia stwierdzające, że są obywatelami Państwa Polskiego, narodowości polskiej, wymienione w § 1 lub 2 art. 11 dekretu z dnia 28 czerwca 1946 r. o odpowiedzialności karnej za odstępstwo od narodowości w czasie wojny 1939—1945 r. (Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 41, poz. 237, Nr 59, poz. 324, z 1947 r. Nr 31, poz. 131, Nr 65, poz. 376 i poz. 390),
- 2) co do których na podstawie ustawy, powołanej w pkt 1), zapadło prawomocne postanowienie sądowne, orzekające rehabilitację w pełnym rozmiarze, bądź też postanowienie specjalnego sądu karnego, wydane na podstawie dekretu z dnia 4 listopada 1944 r. (Dz. U. R. P. Nr 11, poz. 54), uchylające zarządzenie prokuratora o przymusowym odosobnieniu,
- 3) co do których na mocy dekretu z dnia 28 czerwca 1946 r. o odpowiedzialności karnej za odstępstwo od narodowości w czasie wojny 1939—1945 r. wydany został uniewinniający lub uwalniający od kary wyrok sądu lub postanowienie właściwego prokuratora, stwierdzające, że czyn, polegający na zgłoszeniu przynależności do narodowości niemieckiej bądź też uprzywilejowanej przez władze okupacyjne, nie podlega ściganiu,
- 4) co do których postępowanie karno-sądowe nie było wszczynane.

Art. 18. 1. Prawa emerytalne funkcjonariuszów b. policji państwowej, b. straży więziennej, oficerów b. straży granicznej, b. korpusu ochrony pogranicza i b. pracowników organów bezpieczeństwa publicznego i wojskowego ulegają zawieszeniu z dniem 1 maja 1949 r., zaś b. podoficerów straży granicznej i b. korpusu ochrony pogranicza z dniem 1 września 1949 r. i mogą być przywrócone jedynie na podstawie orzeczenia komisji weryfikacyjnej.

2. Rehabilitacja, uzyskana w trybie, przewidzianym w dekrete z dnia 22 października 1947 r. o dopuszczalności rehabilitacji osób, które były zatrudnione w policji państwowej (tzw. „granatowej“) i straży więziennej w czasie okupacji niemieckiej (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 385) nie zwalnia od obowiązku poddania się postępowaniu weryfikacyjnemu, przewidzianemu w niniejszej ustawie.

Art. 19. 1. Decyzja o wszczęciu postępowania weryfikacyjnego powoduje zawieszenie prawa do pobierania zaopatrzenia emerytalnego.

2. W stosunku do osób, wymienionych w art. 18 ust. 1, postępowanie weryfikacyjne wszczyna się tylko na wniosek osoby zainteresowanej, zgłoszony do Państwowego Zakładu Emerytalnego najdalej do dnia 31 grudnia 1949 r.; niezgłoszenie wniosku w określonym terminie powoduje wygaśnięcie prawa do zaopatrzenia emerytalnego z mocy samego prawa.

3. Nie wszczyna się postępowania weryfikacyjnego wobec osób, które w czasie popełnienia czynu, uzasadniającego weryfikację, nie ukończyły czterdziestu lat życia.

Art. 20. 1. Dla przeprowadzenia postępowania weryfikacyjnego ustanawia się przy Prezesie Rady Ministrów komisję weryfikacyjną, składającą się z przewodniczącego i jego zastępców, wyznaczonych przez Prezesa Rady

Ministrów oraz członków, wyznaczonych przez Ministrów Bezpieczeństwa Publicznego i Skarbu oraz przez Centralną Radę Związków Zawodowych.

2. Komisja weryfikacyjna rozpoznaje sprawy, podlegające jej orzecznictwu, w składzie 5 członków, a mianowicie:

- 1) zastępcy przewodniczącego komisji weryfikacyjnej jako przewodniczącego,
- 2) dwóch przedstawicieli ministrów, wymienionych w ust. 1,
- 3) przedstawiciela naczelnej władzy, której emeryt podlegał ostatnio w czynnej służbie, a w braku takiej władzy — przedstawiciela Prezydium Rady Ministrów,
- 4) przedstawiciela Centralnej Rady Związków Zawodowych, która deleguje w tym celu członka związku zawodowego pracowników tego działu administracji państwowej, w którym emeryt pełnił ostatnio czynną służbę, a w braku takiego związku zawodowego — członka Związku Zawodowego Pracowników Państwowych.

Art. 21. 1. Po przeprowadzeniu postępowania weryfikacyjnego komisja weryfikacyjna wydaje orzeczenie, w którym:

- 1) albo przywraca prawo do zaopatrzenia emerytalnego,
- 2) albo orzeka o pozbawieniu prawa do zaopatrzenia emerytalnego, co powoduje wygaśnięcie praw emerytalnych danej osoby i pozostałych po niej członków rodziny.

2. Orzeczenia komisji weryfikacyjnej są ostateczne.

3. Wygaśnięcie praw emerytalnych obejmuje wszystkie świadczenia za okres ubiegły; osoba interesowana nie ma jednak obowiązku zwrotu świadczeń już otrzymanych.

Art. 22. W przypadku wygaśnięcia praw emerytalnych danej osoby Minister Skarbu na wniosek komisji weryfikacyjnej, a po ukończeniu jej działalności — na wniosek właściwej powiatowej (miejskiej) rady narodowej może przyznać żonie i dzieciom (wdowie i sierotom) tej osoby zasiłki do wysokości ustawowej pensji wdowiej i sierocej. Przyznanie zasiłków może nastąpić zarówno bezpośrednio po wygaśnięciu praw emerytalnych danej osoby, jak również później za jej życia lub po jej śmierci.

Art. 23. 1. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia organizację komisji weryfikacyjnej, sposób jej powołania, tryb postępowania przed nią oraz wysokość i sposób pokrywania kosztów, związanych z postępowaniem weryfikacyjnym.

2. Upoważnia się Radę Ministrów do rozciągnięcia w drodze rozporządzeń mocy obowiązującej przepisów art. 13—22 na osoby, które nabyły prawa do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie innych przepisów, aniżeli wymienione w art. 1.

Art. 24. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą art. 14 dekretu z dnia 7 kwietnia 1948 r. o uposażeniu państwowych pracowników nauki (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 137) i art. 13 dekretu z dnia 15

września 1948 r. o uposażeniu nauczycieli szkół państwowych i publicznych (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 313).

Art. 25. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu oraz innym ministrom.

Art. 26. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1949 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Wiceprezes Rady Ministrów i Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego: *H. Minc*

Minister Skarbu: *K. Dąbrowski*

Minister Obrony Narodowej: *M. Zymierski*
Marszałek Polski

Minister Spraw Zagranicznych: *Z. Modzelewski*

Minister Administracji Publicznej: *Wł. Wołski*

Minister Bezpieczeństwa Publicznego: *St. Radkiewicz*

Minister Sprawiedliwości: *H. Świątkowski*

Minister Oświaty: *St. Skrzyszewski*

Minister Górnictwa i Energetyki: *R. Nieszporek*

Kierownik Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego:
K. Zemańtis

Minister Przemysłu Lekkiego: *E. Stawiński*

Minister Przemysłu Rolnego i Spożywczego:
B. Rumiński

Minister Handlu Wewnętrznego: *T. Dietrich*

Minister Handlu Zagranicznego: *T. Gede*

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *J. Dąb - Kociol*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *K. Rusinek*

Minister Kultury i Sztuki: *S. Dybowski*

Minister Żeglugi: *A. Rapacki*

Minister Leśnictwa: *B. Podedworny*

Minister Komunikacji: *J. Rabanowski*

Minister Poczty i Telegrafów: *W. Szymanowski*

Minister Zdrowia: *T. Michejda*

Minister Budownictwa: *M. Spychalski*